00197188

A162/III/2

អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា
នៅចំពោះមុខអង្គបុរេជំនុំជម្រះ

សំណុំរឿងលេខ : ០០២/១៩-០៩-២០០៧-អ.វ.ត.ក/ក.ស.ច.ស (អ.ប.ជ-០៨)

បញ្ជូនទៅ : អង្គបុរេជំនុំជម្រះ

កាលបរិច្ឆេទនៃឯកសារ : ថ្ងៃទី២៣ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៨

ភាគីបញ្ជូន : ការិយាល័យសហព្រះរាជអាជ្ញា

ភាសាដើម : អង់គ្លេស

ប្រភេទឯកសារ : សាធារណៈ

ឯកសារដើម
ORIGINAL DOCUMENT/DOCUMENT ORIGINAL
ថ្ងៃ ខែ ឆ្នាំ ទទួល (Date of receipt/Date de reception): 23/6/2008
ម៉ោង (Time/Heure): 14:50
មន្ត្រីទទួលបន្ទុកសំណុំរឿង/Case File Officer/L'agent chargé du dossier: C.D.FRY

ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ទៅនឹងសារណារបស់ អៀង សារី ស្តីពីបញ្ហាទំនាស់ផលប្រយោជន៍ នៃអ្នកស៊ើបអង្កេត ក.ស.ច.ស មួយរូប

បញ្ជូនដោយ៖

ការិយាល័យហព្រះរាជអាជ្ញា៖

លោកស្រី ជា លាង

លោក Robert PETIT

លោក យ៉េត ចរិយា

លោក William SMITH

លោក តាន់ សេណារ៉ុង

លោក Anees AHMED

ចែកចាយជូន៖

អង្គបុរេជំនុំជម្រះ៖

ចៅក្រម ប្រាក់ គឹមសាន

ចៅក្រម Rowan DOWNING

ចៅក្រម ន័យ ថុល

ចៅក្រម Katinka LAHUIS

ចៅក្រម ហួត វុទ្ធី

មេធាវីការពារក្តីរបស់ អៀង សារី៖

លោក អាង ឧត្តម

លោក Michael G. KARNAVAS

ឯកសារបានថតចម្លងត្រឹមត្រូវតាមច្បាប់ដើម
CERTIFIED COPY/COPIE CERTIFIÉE CONFORME
ថ្ងៃ ខែ ឆ្នាំ នៃការបញ្ជាក់ (Certifified Date/Date de certification): 24/06/2008
មន្ត្រីទទួលបន្ទុកសំណុំរឿង/Case File Officer/L'agent chargé du dossier: SANN RADA

១. សេចក្ដីផ្ដើម

១. សហព្រះរាជអាជ្ញា ស្នើសុំឱ្យ អង្គបុរេជំនុំជម្រះ បដិសេធចោលនូវសារណារបស់ជនត្រូវចោទ អៀង សារី (“សារណា”) ស្ដីពីទំនាស់ផលប្រយោជន៍ជាសក្ដានុពលរបស់អ្នកស៊ើបអង្កេតមួយរូបនៃការិយាល័យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ។ សារណានោះ គឺមិនអាចទទួលយកបានឡើយ ដោយសារហួសពេលវេលា ហើយខុសទម្រង់ ហើយថាទោះជាក្នុងករណីណាក៏ដោយ គឺមិនសមនឹងទទួលយកបានឡើយ[1] ។

២. សាវតារអង្គហេតុដែលពាក់ព័ន្ធ

២. នៅថ្ងៃទី០៤ ខែមីនា ឆ្នាំ២០០៨ ជនត្រូវចោទបានដាក់ពាក្យបណ្ដឹងមួយ (“ពាក្យស្នើសុំ”) នៅចំពោះមុខសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ដើម្បីស្នើសុំព័ត៌មានទាក់ទងទៅនឹង អ្នកស៊ើបអង្កេត/អ្នកស្រាវជ្រាវ/អ្នកវិភាគ មួយរូបនៅក្នុងការិយាល័យរបស់ខ្លួន ។ ពាក្យស្នើសុំនោះបានពោលអះអាងថា អ្នកស៊ើបអង្កេតរូបនេះធ្លាប់បានផ្ដល់ “គំនិត និងសេចក្ដីសន្និដ្ឋាន” នានាដែល “នាំឱ្យមានការចាប់អារម្មណ៍ថាគាត់មានគំនិតវិនិច្ឆ័យទុកជាមុន និងមានភាពលំអៀងជាហេតុធ្វើឱ្យគាត់មិនមានគុណសម្បត្តិគ្រប់គ្រាន់ក្នុងការកាន់មុខតំណែងណាមួយនៅ ក្នុង ក.ស.ច.ស នេះទេ”[2] ។ ដោយសារតែគ្មានសេចក្ដីសម្រេចណាមួយលេចចេញមក ជនត្រូវចោទក៏បាន

---

[1] *ករណីរបស់ អៀង សារី,* បណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍របស់លោក អៀង សារី ប្រឆាំងនឹងសេចក្ដីសម្រេចរបស់ ក.ស.ច.ស លើសំណើរបស់មេធាវី សុំព័ត៌មានទាក់ទងនឹងភាពលំអៀងដែលឃើញច្បាស់ និង អត្ថិភាពដ៏មានសក្ដានុពលនៃទំនាស់ផលប្រយោជន៍នៃមន្ត្រីផ្នែកច្បាប់របស់ ក.ស.ច.ស ដេវីដ បយល៍ (David Boyle), សំណុំរឿងលេខ ០០២/១៩-០៩-២០០៧-អ.វ.ត.ក/ក.ស.ច.ស (អ.ប.ជ-០៨), លេខERN 00195028-00195035, A162/III/1, ចុះថ្ងៃទី០៦ មិថុនា ២០០៨ [*បន្ទាប់ពីនេះទៅហៅថា៖* បណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍] ។ មន្ត្រីកាន់សំណុំរឿង បានបញ្ជូនបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍នេះជាទម្រង់អេឡិចត្រូនិក ទៅសហព្រះរាជអាជ្ញា នៅថ្ងៃទី០៩ មិថុនា ២០០៨ នៅវេលាម៉ោង ១២ និង ១២ នាទី ថ្ងៃត្រង់ ។

[2] *ករណីរបស់ អៀង សារី,* សំណើរបស់មេធាវីសុំព័ត៌មានទាក់ទងនឹងភាពលំអៀងដែលឃើញច្បាស់ និង អត្ថិភាពដ៏មានសក្ដានុពលនៃទំនាស់ផលប្រយោជន៍នៃមន្ត្រីផ្នែកច្បាប់របស់ ក.ស.ច.ស ដេវីដ បយល៍ (David Boyle), សំណុំរឿងលេខ ០០២/១៩-០៩-២០០៧/

រំលឹកដល់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត តាមរយៈលិខិតមួយចុះថ្ងៃទី២៤ ខែមេសា ឆ្នាំ២០០៨ ស្ដីពី "សំនួរ(interrogatories)" ទាំងឡាយរបស់ខ្លួន ហើយបានស្នើសុំឱ្យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតផ្ដល់នូវសេចក្ដីសម្រេចមួយដល់ខ្លួនឱ្យបានឆាប់រហ័ស[3] ។ នៅថ្ងៃ ទី២៦ ខែឧសភា ឆ្នាំ ២០០៨ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានឆ្លើយតបតាមរយៈលិខិតមួយ ("លិខិតស្នូរដេញដោល") ដែលបានសរសេរថា៖

i. ការដាក់ពាក្យនេះ គឺស្រដៀងគ្នាទៅនឹងសំណើមិនបានជោគជ័យមួយ ដែលដាក់ដោយជនត្រូវចោទ ពាក់ព័ន្ធនឹងអ្នកស៊ើបអង្កេតមួយរូបផ្សេងទៀត[4] ។ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត បានរំលឹកឡើងវិញនៅថ្ងៃទី២៤ ខែមករា ឆ្នាំ២០០៨ នៅពេលដែលច្រានចោលសំណើមួយដែល "ពាក់ព័ន្ធទៅនឹងទំនាស់ផលប្រយោជន៍ជាសក្ដានុពល" របស់អ្នកស៊ើបអង្កេតមួយរូបផ្សេងទៀត សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានសម្រេចសេចក្ដីថា អ្នកស៊ើបអង្កេតទាំងឡាយនៅក្នុងការិយាល័យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត គឺមានលក្ខណៈដូចគ្នានឹងមន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ ដោយបំពេញតួនាទីរបស់ខ្លួននៅក្រោមការគ្រប់គ្រងរបស់ចៅក្រមមានសមត្ថកិច្ច ឬព្រះរាជអាជ្ញាមានសមត្ថកិច្ច ។ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត បានបន្ថែមថាវិធានដែលធានាពីឯករាជ្យភាព និងភាពមិនលំអៀងរបស់តុលាការនោះអនុវត្តសំដៅ "តែទៅលើចៅក្រមប៉ុណ្ណោះ និងមិនអនុវត្តចំពោះអ្នកស៊ើបអង្កេតទេ"[5] ។

អ.វ.ត.ក/ក.ស.ច.ស, លេខERN 00165542-00165547, A162, ចុះថ្ងៃទី០៤ មីនា ២០០៨, កថាខណ្ឌទី ២ [*បន្ទាប់ពីនេះទៅហៅថា៖* ពាក្យស្នើសុំ] ។

[3] *ករណីរបស់ អៀង សារី,* សម្ដីពាក់ព័ន្ធនឹងការសួរចម្លើយលោក អៀង សារី អំពីស្ថានភាពនៃការឃុំខ្លួនរបស់គាត់ នៅថ្ងៃទី០២ ឧសភា ២០០៨, សំណុំរឿងលេខ ០០២/១៩-០៩-២០០៧/អ.វ.ត.ក/ក.ស.ច.ស, លេខERN 00185454-00185456, C31, ចុះថ្ងៃទី២៤ មេសា ២០០៨, ទំព័រទី ៣ [*បន្ទាប់ពីនេះទៅហៅថា៖* លិខិតរំលឹក] ។

[4] *ករណីរបស់ អៀង សារី,* សំណើសុំផ្ដល់ព័ត៌មានទាក់ទិននឹងករណីទំនាស់ផលប្រយោជន៍ជាយថាហេតុ, សំណុំរឿងលេខ ០០២/១៩-០៩-២០០៧/អ.វ.ត.ក/ក.ស.ច.ស, លេខERN 00159515-00159516, A121/1, ចុះថ្ងៃទី២៤ មករា ២០០៨ [*បន្ទាប់ពីនេះទៅហៅថា៖* សេចក្ដីសម្រេចលើករណីលោក Heder] ។

[5] សេចក្ដីសម្រេចលើករណីលោក Heder, ទំព័រទី ២ ។

ii. វិធានផ្ទៃក្នុង មិនបានចែងអំពីបណ្ដឹងជិតចិត្តចំពោះអ្នកស៊ើបអង្កេតទេ ។

iii. មាននីតិវិធីជាក់លាក់មួយតាមវិធាន ៣៤ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង សម្រាប់បណ្ដឹងជិតចិត្តចំពោះចៅក្រម (“វិធាន”) ។ ភាគីដែលធ្វើបណ្ដឹងជិតចិត្ត (ហើយគឺមិនមែនអ្នកស៊ើបអង្កេតទេ) ត្រូវបង្ហាញភស្តុតាងក្នុងការគាំទ្របណ្ដឹងបែបដូច្នេះ[6] ។

៣. ដោយមានការអាក់អន់ចិត្តទៅនឹងលិខិតស្នួរដេញដោលនោះ ជនត្រូវចោទបានដាក់សារណាបច្ចុប្បន្ននេះ ។

៣. អំពីសំណើជំហូទ

មិនចាំបាច់តម្រូវឱ្យមានសវនាការផ្ទាល់មាត់ទេ

៤. សហព្រះរាជអាជ្ញា សន្និដ្ឋានថា នេះគឺមិនមែនជាករណីមួយសមស្រប ដើម្បីត្រូវកំណត់អំពីញត្តិជាលាយលក្ខអក្សរតែឯកឯង ដោយមិនមានដំណោះស្រាយមួយជាសវនាការផ្ទាល់មាត់នោះទេ ។ សហព្រះរាជអាជ្ញា ស្នើថា អង្គបុរេជំនុំជម្រះមិនគប្បីបកស្រាយពាក្យ “សវនាការ” នៅក្នុងវិធាន ៧៧ ត្រឹមតែមានន័យថាជាសវនាការ *ផ្ទាល់មាត់* នោះទេ ក៏ប៉ុន្តែគប្បីបកស្រាយពាក្យនោះ ដោយបញ្ចូលនូវការកំណត់មួយដោយមានមូលដ្ឋាននៅលើញត្តិនានាជាលាយលក្ខអក្សរផងដែរ ។ សេចក្ដីណែនាំអនុវត្តស្ដីពីការដាក់ឯកសារ គាំទ្រនូវសេចក្ដីអះអាងនេះក្នុងន័យដែលថា សេចក្ដីណែនាំអនុវត្តនោះ បានប្រមើលមើលឃើញនូវស្ថានភាពនានាដែល *“មិនមានការបង្ហាញសំអាងផ្ទាល់មាត់”* [7] ។ នេះក៏គឺជាការអនុវត្តន៍នៅចំពោះមុខតុលាការ

---

[6] *ករណីរបស់ អៀង សារី,* សំណើសុំព័ត៌មានទាក់ទិននឹង “ភាពលំអៀងដែលអាចមើលឃើញ និងទំនាស់ផលប្រយោជន៍ដែលអាចកើតមានឡើង ពាក់ព័ន្ធនឹងលោក S. Heder និង D. Boyle”, សំណុំរឿងលេខ ០០២/១៩- ០៩-២០០៧/អ.វ.ត.ក/ក.ស.ច.ស, លេខERN 00193591, A162/2, ចុះថ្ងៃទី២៦ ឧសភា ២០០៨ [*បន្ទាប់ពីនេះទៅហៅថា៖* លិខិតស្នួរដេញដោល] ។

[7] ការដាក់ឯកសារនៅចំពោះមុខ អ.វ.ត.ក, សេចក្ដីណែនាំអនុវត្ត 01/2007/Rev.1, ចុះថ្ងៃទី០៥ តុលា ២០០៨, មាត្រា ៨.៤ (សេចក្ដីសង្កត់ន័យបន្ថែមជា *អក្សរទ្រេត*) ។

ព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិនានាដែលស្រដៀងគ្នាផងដែរ[8] ។ ការអនុវត្តន៍នេះ គាំទ្រដល់ចរិកា របស់តុលាការ និងការពារបាននូវសិទ្ធិនានារបស់ភាគីទាំងអស់ ។

ព័ត៌មានសាធារណៈ

៥. វិធាន ៧៧.៦ ចែងថា អង្គបុរេជំនុំជម្រះ អាចសម្រេចថា នីតិវិធីទាំងស្រុង ឬ មួយផ្នែកនៃ សវនាការ (ហើយបើតាមការពិចារណា គឺសេចក្តីសម្រេចនានា) ត្រូវធ្វើឡើងជាសាធារណៈ បើអង្គបុរេជំនុំជម្រះយល់ឃើញថា ដើម្បីជាប្រយោជន៍យុត្តិធម៌ និងមិនធ្វើឲ្យប៉ះពាល់ដល់ សណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈ ឬ វិធានការការពាររបស់តុលាការ[9] ។ ការអនុវត្តន៍របស់ អង្គបុរេជំនុំជម្រះ បានឆ្លុះបញ្ចាំងពីស្មារតីនៃវិធាននេះ ក្នុងន័យដែលថាអង្គបុរេជំនុំជម្រះបាន បើកសវនាការរបស់ខ្លួនជាសាធារណៈ ដោយបានស្វែងរកជំនួយពីបណ្តាមិត្តរបស់តុលាការ *(amici curiae)* បានចេញសេចក្តីសម្រេចជាសាធារណៈ ព្រមទាំងបានដាក់សេចក្តីសម្រេច នានារបស់ខ្លួន និងសារណាផ្សេងៗរបស់ភាគីនានាចូលទៅក្នុងវិបសាយរបស់អង្គជំនុំជម្រះ ទៀតផង ដើម្បីជាផលប្រយោជន៍នៃការចែកចាយព័ត៌មានឲ្យបានទូលំទូលាយ និងជាយាន មួយរបស់អង្គជំនុំជម្រះនេះ ដើម្បីធ្វើការផ្សព្វផ្សាយព័ត៌មានដល់សហគមន៍ ។

៦. ដោយចង់ឲ្យមានភាពរលូនជាមួយនឹងការអនុវត្តន៍នេះ សហព្រះរាជអាជ្ញា ស្នើសុំឲ្យ អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ដាក់ចម្លើយតបនេះចូលទៅក្នុងវិបសាយរបស់អង្គជំនុំជម្រះ ទន្ទឹមគ្នានឹង ការដាក់ឯកសារផ្សេងៗដែលពាក់ព័ន្ធនឹងសារណាបែបមួយនេះ ហើយដែលអង្គបុរេជំនុំជម្រះ យល់ឃើញថាសមស្របទៅនឹងផលប្រយោជន៍យុត្តិធម៌ ។

៣. ច្បាប់ស្តីពីទំនាស់ផលប្រយោជន៍
ឯករាជ្យភាព និង ភាពមិនលំអៀងរបស់ចៅក្រម

[8] *រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Krnojelac,* សេចក្តីសម្រេចលើញត្តិដំបូងរបស់មេធាវីការពារក្តី ស្តីពីទម្រង់នៃដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ, សំណុំរឿងលេខ IT-97-25-T, អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងទី II នៃតុលាការ ICTY, ចុះថ្ងៃទី២៤ កុម្ភៈ ១៩៩៩ កថាខណ្ឌទី ៦៥-៦៨ ។

[9] វិធានផ្ទៃក្នុង, វិធាន ៧៧.៦ ។

៧. មាត្រា ១២៨ នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញរបស់ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ចែងអំពីប្រព័ន្ធតុលាការមួយដែលឯករាជ្យ និងមិនលំអៀង ។ គតិច្បាប់ជាមូលដ្ឋាននេះ កំពុងឆ្លុះបញ្ចាំងនៅក្នុងកិច្ចព្រមព្រៀង និងក្នុងច្បាប់ អ.វ.ត.ក ដែលចែងថា គ្រប់ចៅក្រមជម្រះក្តីទាំងអស់នៃ អ.វ.ត.ក ត្រូវឯករាជ្យក្នុងការបំពេញការងាររបស់ខ្លួន ហើយមិនត្រូវទទួល ឬស្វែងរកការបង្គាប់ បញ្ជាពីប្រភពណាមួយឡើយ[10] ។ ការធានាជាសារវ័ន្តដូចគ្នានេះមានចែងនៅក្នុងកតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ (“ICCPR”)[11] អនុសញ្ញាស្តីពីសិទ្ធិមនុស្សសម្រាប់ទ្វីបអឺរ៉ុប (“ECHR”)[12] អនុសញ្ញាស្តីពីសិទ្ធិមនុស្សសម្រាប់អន្តរទ្វីបអាមេរិក (“IACHR”)[13] ហើយនិងធម្មនុញ្ញស្តីពីសិទ្ធិមនុស្ស និងសិទ្ធិប្រជាពលរដ្ឋសម្រាប់ទ្វីបអាហ្វ្រិក (“ACHPR”)[14] ។ ជាការពិត គណៈកម្មាធិការសិទ្ធិមនុស្សរបស់ អ.ស.ប បានថ្លែងថាការធានានូវឯករាជ្យភាព និងភាពមិនលំអៀង “គឺជាសិទ្ធិដាច់ខាត ដែលអាចនឹងរងគ្រោះដោយគ្មានការលើកលែងឡើយ”[15] ។

៨. គេយល់ថា ឯករាជ្យភាព និងភាពមិនលំអៀង នៃតុលាការនិងអង្គជំនុំជម្រះអន្តរជាតិ គឺជាធាតុផ្សំដ៏សំខាន់ នៅក្នុងដំណើរស្វែងរករបស់ពួកខ្លួននូវភាពទទួលស្គាល់តាមផ្លូវច្បាប់ក្នុងក្រសែភ្នែករបស់ភាគីនានា គូក្តីសក្តានុពលផ្សេងៗ ព្រមទាំងសហគមន៍អន្តរជាតិជាទូទៅ[16] ។ សញ្ញាណ នៃឯករាជ្យភាព និងភាពមិនលំអៀង គឺជាការណ៍មួយដែលខានមិនបានចំពោះការចាប់អារម្មណ៍យូរអង្វែងនៃការវិនិច្ឆ័យជាអន្តរជាតិ ហើយភាពដែលគួរឲ្យជឿជាក់បាននៃឯករាជ្យភាព និងភាពមិនលំអៀង គឺជាជម្រើសមួយដែលគ្មានលក្ខណៈនយោបាយ សម្រាប់

---

[10] កិច្ចព្រមព្រៀង, មាត្រា ៣.៣ ។ ច្បាប់ អ.វ.ត.ក, មាត្រា ១០ (ថ្មី) ។

[11] ICCPR, មាត្រា ១៤.១ ។

[12] ECHR, មាត្រា ៦.១ ។

[13] IACHR, មាត្រា ៨.១ ។

[14] ACHPR, មាត្រា ៧.១ ។

[15] *ករណីរបស់ Gonzalez del Rio ទល់នឹង ប្រទេសប៉េរូ,* លិខិតប្រាស្រ័យទាក់ទងលេខ ២៦៣/១៩៨៧, ឯកសាររបស់ អ.ស.ប CCPR/C/46/D/263/1987, ចុះថ្ងៃទី២៨ តុលា ១៩៩២ ។

[16] *Yuval Shany & Sigall Horovitz,* ឯករាជ្យភាពរបស់តុលាការនៅទីក្រុង ឡាអេ និង ហ្វ្រីថោន, ទស្សនាវដ្តីច្បាប់អន្តរជាតិ Leiden, ច្បាប់ចេញផ្សាយលេខ ២១ (ឆ្នាំ២០០៨), ទំព័រទី ១២០ ។

ជំនួសឲ្យការដោះស្រាយជម្លោះតាមបែបនយោបាយ[17] ។ មូលដ្ឋានដោយគ្រាន់តែមានការព្រមព្រៀងគ្នានៃដំណើរការវិនិច្ឆ័យជាអន្តរជាតិជាច្រើន ភាពទន់ខ្សោយនៃការអនុវត្តន៍ដំណើរការនីតិវិធី ។ល។ បានផ្តល់នូវការគាំទ្របន្ថែមទៀតសម្រាប់ធ្វើការដោះស្រាយឆ្ពោះទៅរកបទដ្ឋានយ៉ាងហ្មត់ចត់នៃឯករាជ្យភាព និងភាពមិនលំអៀង ក្នុងគោលបំណងដើម្បីកសាងនូវទំនុកចិត្តទៅខាងមុខទៀតនៅក្នុងកិច្ចការនៃប្រព័ន្ធយុត្តិធម៌អន្តរជាតិ និងដើម្បីសម្រួលដល់ការអនុវត្តន៍តាមសេចក្តីសម្រេចរបស់ខ្លួនដោយស្ម័គ្រចិត្ត[18] ។ បន្ថែមលើនេះ តុលាការចម្រុះ ឬតុលាការកូនកាត់ ដូចជាអង្គជំនុំជម្រះនេះជាដើម ត្រូវទទួលបន្ទុកបន្ថែមទៀតក្នុងការអនុវត្តន៍តាមឧទាហរណ៍ជាគំរូមួយចំនួន នៅតាមតុលាការក្នុងស្រុកជាក់លាក់មួយចំនួន ជាពិសេសនៅក្នុងប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍[19] ។

៩. ការសន្មតជាមុនអំពីភាពមិនលំអៀង គឺភ្ជាប់ទៅនឹងចៅក្រម[20] ។ ការសន្មតនេះមានមូលដ្ឋានចេញមកពីពាក្យសម្បថចូលកាន់តំណែងរបស់ពួកគេ និងមកពីគុណសម្បត្តិក្នុងការជ្រើសរើសដើម្បីធ្វើការចាត់តាំង ។ ការសន្មតនេះ អនុវត្តចំពោះចៅក្រមទាំងឡាយនៃអង្គជំនុំជម្រះនេះតាមស្មារតីមាត្រា ៣.៣ នៃកិច្ចព្រមព្រៀង[21] ។ ការសន្មតនេះ បានដាក់បន្ទុកយ៉ាងធ្ងន់ទៅលើអ្នកដាក់ពាក្យ ដើម្បីឲ្យរកអ្វីមកជំនួសការសន្មតនេះ[22] និងដាក់ជូននូវភស្តុតាងឲ្យបានគ្រប់គ្រាន់ ដើម្បីបង្ហាញថា ចៅក្រមរូបនេះត្រូវបានគេមើលឃើញជាសត្យានុម័ត ថាមាន

---

[17] *Shany & Horovitz,* ទំព័រទី ១២០ ។

[18] *Shany & Horovitz,* ទំព័រទី ១២០ ។

[19] *Shany & Horovitz,* ទំព័រទី ១២០ ។

[20] *ករណីរបស់ នួន ជា,* សេចក្តីសម្រេចជាសាធារណៈស្តីពីបណ្តឹងជំទាស់ចំពោះចៅក្រមជាបន្ទាន់ របស់សហមេធាវីជនត្រូវចោទ នួន ជា ចំពោះលោក ចៅក្រម ន័យ ថុល ក្នុងការពន្យារបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ជំទាស់នឹងដីកាសម្រេចឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្នទៅក្នុងករណី នួន ជា ។ សំណុំរឿងលេខ ០០២/១៩-០៩- ២០០៧/អ.វ.ត.ក/ក.ស.ច.ស (អបជ-០១), លេខERN 00160734-00160742, C11/29, ចុះថ្ងៃទី០៤ កុម្ភៈ ២០០៨ កថាខណ្ឌទី ១៥ [*បន្ទាប់ពីនេះទៅហៅថា៖* សេចក្តីសម្រេចរបស់ចៅក្រម ន័យ ថុល] ។

[21] សេចក្តីសម្រេចរបស់ចៅក្រម ន័យ ថុល, កថាខណ្ឌទី ១៦ ។

[22] សេចក្តីសម្រេចរបស់ចៅក្រម ន័យ ថុល, កថាខណ្ឌទី ១៥ ។

លក្ខណៈលំអៀង[23] ។ ផ្ទុយទៅវិញ បើមិនមានភស្តុតាងទេ គេត្រូវតែសន្មតថាចៅក្រមទាំងនោះ“អាចកែសេចក្តីយល់ខុសលើបញ្ហាជំនឿ ឬការជំរុញចិត្តផ្ទាល់ខ្លួនរបស់ពួកគេ បាន”[24] ។

១០. ការបញ្ចេញទស្សនៈយល់ឃើញ ឬទំនោរចិត្តរបស់ចៅក្រមណាម្នាក់ដែលមានលក្ខណៈជាទូទៅគួរតែញែកឲ្យដាច់ពីគ្នាពីទំនោរចិត្តក្នុងការអនុវត្តទៅតាមទស្សនៈយល់ឃើញទាំងនោះក្នុងនាមជាចៅក្រមនៅករណីរឿងក្តីណាមួយ[25]។ ចៅក្រមទាំងឡាយ គឺសុទ្ធតែមានជំនឿផ្ទាល់របស់ខ្លួនម្នាក់ៗ[26]។ ភាពជាអព្យាក្រិត្យដាច់ខាតគឺជាការលំបាកណាស់មិនងាយនឹងធ្វើឲ្យបានសម្រេចនោះទេ[27]។ ទោះបីជាថាមានចិត្តអាណិតអាសូរខាងនយោបាយនោះក្តី នោះក៏មិនបានន័យថា ជាគ្មានភាពលំអៀងនោះដែរ[28]។ មិនត្រូវដកចៅក្រមចេញដោយសារតែលក្ខណៈសម្បត្តិដែលគាត់មាននោះទេ ដែលគឺលក្ខណៈសម្បត្តិនេះតែម្តងដែលដើរតួទាំងស្រុងនៅក្នុងការបំពេញគ្រប់គ្រាន់សេចក្តីតម្រូវតាមសិទ្ធិដែលត្រូវបានទទួល[29]។ នេះគឺមុខជា “ជាលទ្ធផលដ៏ចម្លែកពីគេមួយ” សិនជាដំណើរការការងារនៃសេចក្តីតម្រូវទៅតាមសិទ្ធិដែលត្រូវបានទទួលណាមួយនឹងបណ្តាលឲ្យការជ្រៀតជ្រែកដោយភាពលំអៀង[30]។ ការដែលធ្លាប់មានបទពិសោធន៍ក្នុងវិស័យដែលពាក់ព័ន្ធណាមួយដោយចៅក្រមណាមួយរូប បើមិនមានភស្តុតាងផ្ទុយដ៏ច្បាស់លាស់បំផុតទេនោះ គឺមិនអាចបង្កើតបានជាភស្តុតាងដែលបង្ហាញឲ្យឃើញថា មានភាពលំអៀង ឬ អគតិបានដែរ[31]។

---

[23] សេចក្តីសម្រេចរបស់ចៅក្រម ន័យ ផុល, កថាខណ្ឌទី ១៩ ។ រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Furundzija, សាលដីកា, សំណុំរឿងលេខ IT-95.17/1-A, អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍នៃតុលាការ ICTY, ចុះថ្ងៃទី២១ កក្កដា ២០០០ កថាខណ្ឌទី ១៩៦ [*បន្ទាប់ពីនេះទៅហៅថា៖* សាលដីកាសម្រេចលើករណីរបស់ Furundzija] ។

[24] សាលដីកាសម្រេចលើករណីរបស់ Furundzija, កថាខណ្ឌទី ១៩៦ ។

[25] សាលដីកាសម្រេចលើករណីរបស់ Furundzija, កថាខណ្ឌទី ២០០ ។

[26] សាលដីកាសម្រេចលើករណីរបស់ Furundzija, កថាខណ្ឌទី ២០៣ ។

[27] សាលដីកាសម្រេចលើករណីរបស់ Furundzija, កថាខណ្ឌទី ២០៣ ។

[28] សាលដីកាសម្រេចលើករណីរបស់ Furundzija, កថាខណ្ឌទី ២០៣ ។

[29] សាលដីកាសម្រេចលើករណីរបស់ Furundzija, កថាខណ្ឌទី ២០៥ ។

[30] សាលដីកាសម្រេចលើករណីរបស់ Furundzija, កថាខណ្ឌទី ២០៥ ។

[31] សាលដីកាសម្រេចលើករណីរបស់ Furundzija, កថាខណ្ឌទី ២០៥ ។

១១. វិធាន៣៤.២ ចែងអំពីយន្តការដើម្បីដកចៅក្រមរបស់ អ.វ.ត.ក ចេញ ទាំងខ្លឹមសារនិងទាំងស្មារតី គឺវាមិនមានការខុសគ្នាពីវិធានទាំងឡាយជាធរមានដែលស្រដៀងគ្នានៅតាមតុលាការពិសេសអន្តរជាតិនានា ដូចជាតុលាការសម្រាប់អតីតប្រទេសយូហ្គោស្លាវី("ICTY")[32] សម្រាប់ប្រទេសរវ៉ាន់ដា("ICTR")[33] និងសម្រាប់ប្រទេសសៀរ៉ាឡេអូន("SCSL")[34] និងតុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិអចិន្ត្រៃយ៍ ("ICC")[35] និងតុលាការយុត្តិធម៌អន្តរជាតិ ("ICJ")[36] នោះទេ ។

១២. តុលាការនេះដែលជាតុលាការអន្តរជាតិ អនុវត្តនូវនិយាមនិងបទដ្ឋានអន្តរជាតិ[37]។ យុត្តិសាស្ត្រដែលបានព្រមព្រៀងគ្នានៃសាលាក្តីអន្តរជាតិ គឺមានភាពស៊ីគ្នាសង្វាក់គ្នាជាមួយនឹងការធ្វើតេស្តសាកល្បងអំពីភាពលំអៀង ដែលបានអនុវត្តនៅចំពោះមុខតុលាការនេះ[38] ។ នៅក្នុងករណី *Furundzija,* ICTY បានសំរេចថា ចៅក្រមមិនត្រឹមតែត្រូវវៀរចាកពីភាពលំអៀងជាអត្តនោម័តប៉ុណ្ណោះទេ ប៉ុន្តែថែមទាំងមិនត្រូវឲ្យពាក់ព័ន្ធនឹងអ្វីៗទាំងអស់ដែលមាននៅក្នុងកាលៈទេសៈជុំវិញដែលផ្តល់ជាសត្យានុម័ត នូវកំណើនទៅក្នុងការបង្ហាញឲ្យឃើញពីភាពលំអៀង។ ហេតុដូច្នេះ ចៅក្រមម្នាក់អាចនឹងត្រូវបានគេគិតថា ខ្វះឯករាជ្យភាព និងភាពមិនលំអៀង (ហើយដែលជាកម្មវត្ថុនៃការប្តឹងជំទាស់) ថាតើ "ភាពលំអៀងជាក់ស្តែងកើតមាន" ("តេស្តសាកល្បងអត្តនោម័ត") ឬ ក៏មាន "ការបង្ហាញនៃភាពលំអៀងដែលមិនអាចទទួលយកបាន ("តេស្តសាកល្បងសត្យានុម័ត")[39] ។

---

32 វិធាននៃនីតិវិធី និងភស្តុតាងសម្រាប់តុលាការ ICTY, វិធាន ១៥.ក ។
33 វិធាននៃនីតិវិធី និងភស្តុតាងសម្រាប់តុលាការ ICTR, វិធាន ១៥.ក ។
34 វិធាននៃនីតិវិធី និងភស្តុតាងសម្រាប់តុលាការ SCSL, វិធាន ១៥.ក ។
35 វិធាននៃនីតិវិធី និងភស្តុតាងសម្រាប់តុលាការ ICC, វិធាន ៣៤.១ ។
36 លក្ខន្តិកៈសម្រាប់តុលាការ ICJ, មាត្រា ១៧.២ ។
37 សេចក្តីសម្រេចរបស់ចៅក្រម ន័យ ធុល, កថាខណ្ឌទី ៣០ ។
38 សេចក្តីសម្រេចរបស់ចៅក្រម ន័យ ធុល, កថាខណ្ឌទី ២០ ។
39 សាលដីកាសម្រេចលើករណីរបស់ Furundzija, កថាខណ្ឌទី ១៨៩-១៩០ ។

១៣. ដោយការដកស្រង់ករណី *Furundzija* ដោយមានការយល់ព្រម អង្គបុរេជំនុំជម្រះនៃតុលាការនេះ បានសំរេចថា មានការបង្ហាញនូវភាពមិនលំអៀង ប្រសិនបើ៖

i. ចៅក្រមណាម្នាក់គឺជាភាគីម្ខាងទៅនឹងរឿងក្តី ឬមានផលប្រយោជន៍ខាងហិរញ្ញវត្ថុ ឬកម្មសិទ្ធិនៅក្នុងលទ្ធផលនៃរឿងក្តីណាមួយ ឬបើសិនសេចក្តីសម្រេចនឹងនាំដល់ការលើកកំពស់នៃបុព្វហេតុណាមួយ ដែលខ្លួនបានចូលរួមពាក់ព័ន្ធជាមួយនឹងភាគីមួយក្នុងចំណោមគូភាគី ។ នៅក្រោមកាលៈទេសៈទាំងអស់នេះ ការដិតចិត្តរបស់ចៅក្រមណាម្នាក់ពីករណីរឿងណាមួយ គឺត្រូវកើតឡើងដោយស្វ័យប្រវត្តិ ;

ii. កាលៈទេសៈទាំងឡាយណាដែលនឹងនាំឲ្យអ្នកសង្កេតការណ៍ម្នាក់ ដែលបានដឹងយ៉ាងត្រឹមត្រូវ ឈានដល់ការលំអៀងណាមួយអាចឲ្យគេយល់បានយ៉ាងសមស្រប[40] ។

១៤. បុគ្គលអ្នកសង្កេតដែលមានហេតុផល នៅក្នុងបរិបទនេះ គឺជាបុគ្គលដែលដឹង និងមានចំណេះដឹងអំពីកាលៈទេសៈពាក់ព័ន្ធទាំងអស់ រួមទាំងប្រពៃណីនៃសុច្ចរិតភាព និងភាពមិនលំអៀងដែលបង្កើតបានជាទម្រង់នៃផ្នែកណាមួយនៃសាវតា ហើយដែលបានវាយតម្លៃទៅលើការពិតដែលថា ភាពមិនលំអៀងនោះ គឺជាភារៈកិច្ចមួយក្នុងចំណោមភារៈកិច្ចនានាដែលចៅក្រមស្បថដើម្បីលើកស្ទួយ[41] ។

១៥. ជាពិសេស នៅក្នុងករណីរបស់ *Furundzija,* ICTY បានបដិសេធសំណើមួយដែលស្នើធ្វើបណ្តឹងដិតចិត្តចៅក្រម Mumba ដោយលើកទឡ្ហីករណ៍ថា លោកស្រីចៅក្រមរូបនេះបានធ្វើការសម្រេចចិត្តចំពោះសាលក្រមនៅក្នុងករណីមួយដែលអាចពន្លឿនដល់(ការពិតវាបានពន្លឿនមែន) នៅក្នុងរបៀបវារៈច្បាប់ និងនយោបាយដែលគាត់បានជួយបង្កើតឡើង ក្នុងពេលដែលគាត់នៅជាសមាជិកម្នាក់របស់គណៈកម្មការអង្គការសហប្រជាជាតិមួយនៅឡើយ មុនពេល

---

[40] សេចក្តីសម្រេចរបស់ចៅក្រម ន័យ ចុល, កថាខណ្ឌទី ២១ ។

[41] សេចក្តីសម្រេចរបស់ចៅក្រម ន័យ ចុល, កថាខណ្ឌទី ២០ ។

ចូលរួមសាលាក្តីនោះ[42] ។ នៅក្នុងករណី *Akayesu,* ICTY បានបដិសេធចំពោះការទាមទារដែលថា សម្តាធខាងនយោបាយបានបំផ្លាញនូវឯករាជ្យភាព និងភាពមិនលំអៀងរបស់សាលាក្តីនោះ ។ ចុងចោទបានតវ៉ាថា ចំណាប់អារម្មណ៍ធ្វើឡើងដោយចៅក្រម "ជាសាធារណៈ និងជាឯកជន" រួមជាមួយ "សម្តាធ និង ការចាត់ចែងជាពិសេសនានា" ហាក់បានបង្ហាញឱ្យឃើញពីភាពលំអៀងប្រឆាំងនឹងរូបគាត់ ។ សាលាក្តីនេះបានកត់សំគាល់ឃើញថា ចុងចោទមានបន្ទុកក្នុងការបង្កើតនូវកង្វះខាតរបស់ខ្លួនចំពោះភាពមិនលំអៀង ឬឯករាជ្យភាព តាមរយៈ "ភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់និងអាចជឿទុកចិត្តបាន" និងថាគាត់មិនអាចបំពេញបាននូវបន្ទុកនេះឡើយ បើសិនជាមានតែការចោទប្រកាន់ទទេស្អាតនៃការផ្តន្ទាទោសដែលលំអៀង និងចោះៗនោះ[43] ។ ស្រដៀងគ្នានេះដែរ ICJ ក៏បានបដិសេធចំពោះសំណើមួយដោយប្រទេសអ៊ីស្រាអែល ដើម្បីឱ្យដកចៅក្រម Elaraby ចេញពីការជំនុំជម្រះក្តីនៅក្នុង *ករណី Wall Case* ដោយយកការចូលរួមពាក់ព័ន្ធមុនៗរបស់ចៅក្រមរូបនេះ ធ្វើជាមូលហេតុនៅក្នុងជម្លោះរវាង ប៉ាលីស្ទីននិងអ៊ីស្រាអែល ក្នុងនាមគាត់អ្នកការទូតអេជីព និងការបញ្ចេញទស្សនៈនានាដោយរូបគាត់ផ្ទាល់នៅក្នុង បទសម្ភាសន៍មួយ ។ តុលាការបានសម្រេចថា ចំពោះអង្គហេតុទាំងអស់នោះមិនអាចដាក់ទៅលើចៅក្រមថា "បានចូលរួមនៅក្នុងករណីលើកមុន" តាមសមត្ថភាពណាមួយនោះឡើយ[44] ។ ប៉ុន្តែ SCSL បានបណ្តេញចៅក្រម Robertson ចេញពីសវនាការនៃករណីមួយដោយសារការបញ្ចេញទស្សនៈទាំងឡាយ ដែលមាននៅក្នុងសៀវភៅមួយ ដែលបានបោះពុម្ពផ្សាយទាក់ទិននឹងបទឧក្រិដ្ឋនានា ដែលបានប្រព្រឹត្តឡើងដោយភាគីម្ខាងទៀតនៃករណីនោះ[45]។

ឯករាជ្យភាព និងភាពមិនលំអៀងនៃមន្ត្រីតុលាការក្រៅពីចៅក្រម

---

[42] សាលដីកាសម្រេចលើករណីរបស់ Furundzija, កថាខណ្ឌទី ២១៥ ។

[43] *រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Akayesu,* សាលដីកានៃអង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍, សំណុំរឿងលេខ ICTY-96-4, ចុះថ្ងៃទី០១ មិថុនា ២០០១ កថាខណ្ឌទី ៩០ ។

[44] *ផលវិបាកផ្នែកច្បាប់នៃការកសាងជញ្ជាំងនៅក្នុងទឹកដីកាន់ដោយប៉ាឡេស្ទីន,* ដីកាសម្រេចនៅថ្ងៃទី៣០ មិថុនា ២០០៤ (២០០៤) ICJ Rep 3 ។

[45] *រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Sesay,* សេចក្តីសម្រេចលើញត្តិស្នើសុំរបស់មេធាវីក្នុងការធ្វើបណ្តឹងជំទាស់ចំពោះចៅក្រម Robertson នៃអង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍, សំណុំរឿងលេខ SCSL-2004-15-AR15, ចុះថ្ងៃទី១៣ មីនា ២០០៤ ។

១៦. ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌរបស់ប្រទេសជាច្រើន មានចែងអំពីការធ្វើបណ្តឹងជំទាស់ចំពោះអ្នកជំនួយការច្បាប់[46]។ ចំពោះតុលាការនេះ ដែលពាក្យសុំត្រូវបានដាក់ជូនដោយជនត្រូវចោទតែម្នាក់នេះគត់ បានសំរេចថាកិច្ចស៊ើបសួររបស់ខ្លួនអាចប្រៀបធៀបបានទៅនឹងកិច្ចស៊ើបសួររបស់នគរបាលយុត្តិធម៌ ដែលមុខងាររបស់ពួកគេត្រូវបានគ្រប់គ្រងដោយមន្ត្រីតុលាការដែលពាក់ព័ន្ធ[47] ។ វាបានបន្ថែមថា វិធាននានាដែលធានាពីឯករាជ្យភាព និងភាពមិនលំអៀង "អនុវត្តចំពោះតែចៅក្រម និងមិនអនុវត្តចំពោះអ្នកស៊ើបអង្កេតទេ"[48]។ សេចក្តីសម្រេចនេះមិនត្រូវបានជនត្រូវចោទរូបនេះប្តឹងឧទ្ធរណ៍ទេ ដូច្នេះវាហួសពេលប្តឹងឧទ្ធរណ៍ដែលកំណត់ក្នុងច្បាប់ ។

១៧. ខណៈមានការពិចារណាទៅលើច្បាប់រដ្ឋប្បវេណី ដែលជំរុញឲ្យមានការគិតគូរអំពីយុត្តាធិការព្រហ្មទណ្ឌទាក់ទិននឹងការស៊ើបអង្កេត (ដែលប្រហាក់ប្រហែលនឹង អ.វ.ត.ក) តុលាការសិទ្ធិមនុស្សសហគមអឺរ៉ុប បានគូសបញ្ជាក់ថា មាត្រា៦ នៃ ECHR (ដែលធានាចំពោះសិទ្ធិនៃការជំនុំជម្រះក្តីដោយយុត្តធម៌ និងឯករាជ្យ) នឹងអនុវត្តជាបឋមចំពោះ *តុលាការ* នេះដែលត្រូវបានកោះហៅឲ្យមកធ្វើការកំណត់អំពីពិរុទ្ធភាពរបស់ចុងចោទណាម្នាក់[49]។ នៅលើបន្ទាត់ស្រដៀងនេះដែរ *សាលាវិនិច្ឆ័យ* នៃប្រទេសប៊ែលស៊ិក បានធ្វើការគូសបញ្ជាក់ពីភាពខុសគ្នារវាងចៅក្រមស៊ើបអង្កេត និងចៅក្រមជំនុំជម្រះនៅក្នុងការអនុវត្តន៍គោលការណ៍ឯករាជ្យភាព និងភាពមិនលំអៀង ។ សាលាវិនិច្ឆ័យនេះបានសំរេចថា ជាគោលការណ៍ មាត្រា៦ នៃ ECHR មិនមានកង្វល់អំពីការប្រើប្រាស់នូវសិទ្ធិរបស់ចុងចោទនៅចំពោះមុខយុត្តាធិការស៊ើបអង្កេតនោះទេ[50]។

៤. សេចក្តីសំអាង

[46] *ស្ថានភាពនៅក្នុងសាធារណៈរដ្ឋប្រជាធិបតេយ្យកុងហ្គោ ករណី ព្រះរាជអាជ្ញា ទល់នឹង Thomas Lubanga Dyilo,* ឧបសម្ព័ន្ធនានាដែលភ្ជាប់ទៅនឹងពាក្យសុំរបស់រដ្ឋអាជ្ញាឲ្យបំបែកទីប្រឹក្សាច្បាប់ជាន់ខ្ពស់នៃអង្គបុរេជំនុំជម្រះពីការផ្តល់ជំនួយផ្នែកច្បាប់ ទាក់ទិននឹងករណីនោះ, អង្គបុរេជំនុំជម្រះទី I នៃ ICC, សំណុំរឿងលេខ 01/04-01/06, ចុះថ្ងៃទី៣១ សីហា ២០០៦ ។

[47] សេចក្តីសម្រេចលើករណីលោក Heder, ទំព័រទី ១ ។

[48] សេចក្តីសម្រេចលើករណីលោក Heder, ទំព័រទី ២ ។

[49] *Imbrioscia ទល់នឹង ប្រទេសស្វីស,* សេចក្តីសម្រេច, ពាក្យសុំលេខ ១៣៩៧២/៨៨, ចុះថ្ងៃទី២៤ វិច្ឆិកា ១៩៩៣, កថាខណ្ឌទី ៣៦ ។

[50] ករណី (បែលស៊ិក), ចុះថ្ងៃទី១២ ធ្នូ ១៩៨២, Pas., 1983, I, 498-503 ។

សារណាមានការខ្វះចន្លោះទាំងទម្រង់ និង ទាំងខ្លឹមសារ

១៨. សារណា គឺមិនច្បាស់លាស់ថាតើ (១) ជាគឺបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ស្របតាមវិធាន ៧៤.៣ ដែលប្រឆាំងនឹងសេចក្តីសម្រេចរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ឬ (២) ជាបណ្តឹងជំទាស់ចំពោះសហចៅក្រមមួយរូប ឬទាំងពីររូប[51] ស្របតាមវិធាន៣៤.៥ ។ សហព្រះរាជអាជ្ញាសន្និដ្ឋានថា បើសិនសារណានេះត្រូវបានគេគិតថា ជាបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ នោះវាត្រូវបានរារាំងដោយពេលវេលារួចហើយ មិនអាចទទួលយកបានទេ ហើយទោះក្នុងករណីណាក៏ដោយវាគ្មានអង្គសេចក្តីជាសារវ័ន្តឡើយ ។ ផ្ទុយមកវិញ បើសិនសារណានេះជាបណ្តឹងជំទាស់វិញ នោះវាមានការខ្វះចន្លោះនៅក្នុងទម្រង់របស់វា ខ្វះលក្ខណៈពិសេសជាក់ស្តែង ហើយជាថ្មីម្តងទៀតវាជាការយល់ខុសជាសារវ័ន្តផងដែរ ។

១៩. សារណានេះអាចជាបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ឬជាបណ្តឹងជំទាស់ ។ វាមិនអាចទាំងពីរបានទេ តាមអ្វីដែលបណ្តឹងនេះបានទាមទារ[52] ។ លក្ខខ័ណ្ឌតម្រូវជាផ្លូវការ និងជាសារវ័ន្តនៃយន្តការទាំងពីរគឺវាមានលក្ខណៈខុសគ្នា និងជាន់គ្នាយ៉ាងខ្លាំង ។ ហេតុដូច្នេះ សហព្រះរាជអាជ្ញាសូមស្នើឱ្យអង្គបុរេជំនុំជម្រះច្រានចោលសារណានេះដោយសារភាពស្រពិចស្រពិល និងការដាក់ឯកសារមិនបានត្រឹមត្រូវនៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះ ។

សារណានេះ បើជាបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ មិនអាចទទួលយកបានទេ

២០. សារណានេះ អះអាងថាជា *បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍* "ស្របតាមវិធាន៣៤.៥"[53] ។ ច្បាស់ណាស់ថាបទប្បញ្ញត្តនោះមិនចែងឱ្យមានបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ណាមួយទេ ។ ហេតុដូច្នេះ សារណានេះ គឺមានលក្ខណៈស្រពិចស្រពិល និងខ្វះចន្លោះ ។

---

[51] សារណា, កថាខណ្ឌទី ១២-១៥ ។

[52] សារណា, កថាខណ្ឌទី ១៣-១៤ ។

[53] សារណា, ទំព័រទី ១ ។

២១. វិធាន៧៤.៣ បានរៀបរាប់គ្មានសល់នូវប្រភេទដីកាសម្រេចនានា ដែលជនត្រូវចោទអាចប្ដឹងឧទ្ធរណ៍បាន ទៅអង្គបុរេជំនុំជម្រះ ។ វិធាននេះគឺច្បាស់ណាស់ថា មិនបានគិតទៅដល់បណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ណាមួយ ដែលអាចនឹងប្រឆាំងទៅនឹងដីកាសម្រេចណាមួយដែលធ្វើការបដិសេធមិនព្រមផ្ដល់ព័ត៌មាន (ដូចជាសារណានេះជាដើម) ។ ហេតុដូច្នេះ លិខិតជាកម្មវត្ថុនៃការស្នើរដេញដោលនេះ មិនអាចប្ដឹងឧទ្ធរណ៍បានឡើយ ។

២២. ចរិតនៃវិធាន៧៤.៣ ដែលបានរៀបរាប់គ្មានសល់ ត្រូវបានលើកយកបង្ហាញដូចខាងក្រោម៖

i. ការអានជាធម្មតានៅត្រង់ផ្នែក ឃ នៃវិធានផ្ទៃក្នុងនេះបង្ហាញឲ្យឃើញថា យុត្តាធិការដ៏ចំបងរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ គឺដើម្បីកាត់សេចក្ដីទៅលើជម្លោះរវាងសហព្រះរាជអាជ្ញា និងសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត[54] ។ តាមពិត កិច្ចព្រមព្រៀង និងច្បាប់អ.វ.ត.ក បានរំពឹងទុកចំពោះចំណុចនេះថាជា មុខងារតែមួយគត់របស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ[55] ។ វិធាន៧៣ មានចែងនូវ *យុត្តាធិការបន្ថែម* របស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ និងដាក់កំរិតយ៉ាងច្បាស់ចំពោះករណីទាំងឡាយណា ដូចបានរៀបរាប់នៅក្នុងវិធាននេះតែប៉ុណ្ណោះ ។

ii. ចំណងជើងនៃវិធាន៧៤ បានពន្យល់ខ្លួនឯងរួចហើយ៖ *មូលដ្ឋាននៃបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍* ។ វាបង្ហាញឲ្យឃើញថា មានតែដីកាណាដែលបានរៀបរាប់នៅក្នុងវិធាននេះតែប៉ុណ្ណោះ ដែលអាចប្ដឹងឧទ្ធរណ៍បាន នៅចំពោះមុខអង្គបុរេជំនុំជម្រះ ។ ហេតុដូចនេះ ខណៈដែលវិធាននេះ អនុញ្ញាតឲ្យសហព្រះរាជអាជ្ញាអាចប្ដឹងឧទ្ធរណ៍បានចំពោះដីកា *ទាំងអស់* របស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត វាបានដាក់កំរិតចំពោះសិទ្ធិក្នុងការប្ដឹងឧទ្ធរណ៍របស់ជនត្រូវចោទណាម្នាក់ ប្រឆាំងនឹងដីកាទាំងឡាយណាដែលបានរៀបរាប់នៅក្នុងវិធាន៧៤.៣ ។

---

[54] វិធានផ្ទៃក្នុង, វិធាន ៧១-៧២ ។

[55] កិច្ចព្រមព្រៀង, មាត្រា ៧ ។ ច្បាប់ អ.វ.ត.ក, មាត្រា ២០(ថ្មី), មាត្រា ២៣(ថ្មី) ។

iii. វិធាននេះ មិនបានផ្តល់នូវយុត្តាធិការដែលនៅសេសសល់ណាមួយ ទៅឲ្យអង្គបុរេជំនុំជម្រះឡើយ ហើយវាក៏មិនបានផ្តល់នូវអំណាចចម្រុះណាមួយទៅឲ្យអង្គបុរេជំនុំជម្រះក៏ទេដែរ(ដូចជាអំណាចចម្រុះនៃតុលាការកំពូលជាតិជាដើម) ដើម្បីស្តាប់សវនាការនៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ប្រឆាំងនឹងសេចក្តីសម្រេចណាមួយ របស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតដែលមានការពេញចិត្តដោយភាគីណាមួយនោះ ។

២៣. មាត្រា២៦៧ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជា ក៏មានចែងផងដែរអំពីសិទ្ធិដែលបានដាក់កំរិតដែលសឹងតែស្រដៀងគ្នានឹងវិធាននេះដែរ ដើម្បីប្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងសេចក្តីសម្រេចណាមួយរបស់ចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ។ មាត្រានេះមិនបានរំពឹងទុកអំពីបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ណាមួយដែលនឹងប្តឹងជំទាស់លើដីកាណាមួយដែលបដិសេធលើពាក្យសុំព័ត៌មានណាមួយ ទាក់ទិននឹងអ្នកស៊ើបសង្កេតណាម្នាក់ឡើយ ។

២៤. ហេតុដូចនេះ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងលិខិតសួរដេញដោល គឺច្បាស់ណាស់ថា វាហួសពីវិសាលភាពនៃវិធាន៧៤.៣ ហេតុនេះមិនអាចទទួលយកបានឡើយ ។

សារណានេះ បើជាបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ត្រូវបានរារាំងដោយពេលវេលា

២៥. សេចក្តីសន្និដ្ឋាននេះត្រូវបានរារាំងដោយពេលវេលា ដោយសារជនត្រូវចោទបានដាក់សេចក្តីជូនដំណឹងពីបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់គាត់កាលពីថ្ងៃទី៦ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៨ រួចហើយ ។ រយៈពេលកំណត់ចំនួន១០ថ្ងៃ សំរាប់ការដាក់បណ្តឹងនេះក៏ផុតកំណត់ហើយដែរនៅថ្ងៃទី៥ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៨ ។ សារណាមិនបានផ្តល់នូវមូលហេតុពីការយឺតយ៉ាវនេះទេ ។ សារណានេះមិនមានទាំងសំណើណាមួយ ដែលផ្តល់នូវបុព្វហេតុល្អតិចតួចសំរាប់ការអនុគ្រោះក៏គ្មានផង ។ វាគ្រាន់តែបាននិយាយថា "មេធាវីការពារក្តីបានជូនដំណឹងផ្ទាល់មាត់ដល់ក្រឡាបញ្ជីនៃ ការិយាល័យ

សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត នៅថ្ងៃ ទី៥ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៨ [....] ពីគោលបំណងនៃការប្ដឹងឧទ្ធរណ៍របស់ខ្លួនតែប៉ុណ្ណោះ[56] ។

២៦. វិធាន៧៥.១ តម្រូវឲ្យអ្នកប្ដឹងឧទ្ធរណ៍ដាក់សេចក្ដីជូនដំណឹងពីបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ ក្នុងរយៈពេល ១០ថ្ងៃ គិតចាប់ពីថ្ងៃទទួលបានសេចក្ដីជូនដំណឹងពីសេចក្ដីសំរេចស្នួរដេញដោល ។ ចំពោះករណីនេះ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានចេញលិខិតស្នួរដេញដោលនៅថ្ងៃទី២៦ ខែឧសភា ឆ្នាំ ២០០៨ ហើយមន្ត្រីទទួលបន្ទុកសំណុំរឿងបានធ្វើទំនាក់ទំនងអំពីលិខិតនេះជាមួយមេធាវីរបស់ជនត្រូវចោទនៅថ្ងៃទី២៧ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៨[57] ។ ដូចនេះ សេចក្ដីជូនដំណឹងអំពីបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ត្រូវបានកំណត់ត្រឹមថ្ងៃទី៥ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៨ ។ សេចក្ដីណែនាំអនុវត្តដែលពាក់ព័ន្ធតម្រូវថាបុគ្គលណាម្នាក់ដាក់ឯកសារនៅក្រៅពេលវេលាកំណត់នេះ *ត្រូវ* បង្ហាញមូលហេតុអំពីការពន្យារពេលនៅលើសេចក្ដីណែនាំដាក់ឯកសារ ។ សេចក្ដីណែនាំអនុវត្តអនុញ្ញាតចំពោះ *តែ* ចៅក្រម ឬអង្គបុរេជំនុំជម្រះ *ប៉ុណ្ណោះ* ដើម្បីអភ័យទោសដល់ការដាក់សារណាដែលយឺតយ៉ាវនេះ[58] ។

២៧. វិធានក៏បានចែងទុកជាមុនផងដែរ អំពីសេចក្ដីជូនដំណឹងជាលាយលក្ខណ៍អក្សរអំពីបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ ហើយគឺមិនមែនជាសេចក្ដីជូនដំណឹងដោយផ្ទាល់មាត់នោះទេ។ នេះគឺជាការច្បាស់លាស់ណាស់គឺគេប្រើពាក្យ “ដាក់” (file) នៅក្នុងវិធាន៧៥.១ ។ ជាក់ស្ដែង សេចក្ដីជូនដំណឹងអំពីបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ដោយផ្ទាល់មាត់នោះគឺមិនអាច *ដាក់* បានទេ ហើយហេតុដូចនេះគឺវាមិនមានសុពលភាពទេ។ នៅក្នុងសេចក្ដីណែនាំអនុវត្តក៏តម្រូវឲ្យដាក់ឯកសារណាដែលជាក្រដាសស្នាម(ជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ)តែប៉ុណ្ណោះ (in hard copy only)[59] ។ ហេតុដូចនេះ

---

[56] សារណា, ទំព័រទី ១ ។

[57] លិខិតស្នួរដេញដោលបានបញ្ជូនទៅឲ្យគូភាគីនានា ដោយមន្ត្រីទទួលបន្ទុកសំណុំរឿង នៅវេលាម៉ោង ១៦:២២ នៅថ្ងៃទី២៧ ឧសភា ២០០៨ ។

[58] សេចក្ដីណែនាំអនុវត្ត, មាត្រា ៩ ។

[59] សេចក្ដីណែនាំអនុវត្ត, មាត្រា ៣.១ ។ (សេចក្ដីសង្កត់ន័យបន្ថែមជា *អក្សរទ្រេត*) ។

សេចក្តីជូនដំណឹងរបស់ជនត្រូវចោទដែលធ្វើឡើងដោយផ្ទាល់មាត់ទៅក្រឡាបញ្ជីកាលពីថ្ងៃទី៥ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៨ នោះ គឺមិនមានសុពលភាពទេ។

ការដាក់សារណាដាក់ជូន ក្នុងនាមជាអ្នកដាក់ពាក្យសុំជំទាស់ចិត្តនោះ
គឺមានការខ្វះខាតទាំងទម្រង់ និងខ្លឹមសារ

២៨. ពាក្យសុំជំទាស់ចិត្តសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតណាម្នាក់ ត្រូវតែបំពេញឲ្យបានគ្រប់គ្រាន់នូវ*គ្រប់រាល់*សេចក្តីតម្រូវដូចមានតទៅនេះ។ ក្នុងពាក្យសុំនោះត្រូវ៖

i. បញ្ជាក់ពីអត្តសញ្ញាណនៃករណីរឿងណាមួយដែលនៅក្នុងនោះចៅក្រមណាម្នាក់ដែលមានផលប្រយោជន៍ផ្ទាល់ខ្លួន ឬផលប្រយោជន៍ខាងហិរញ្ញវត្ថុផ្ទាល់ខ្លួនក្នុងនោះ ឬដែលក្នុងនោះចៅក្រមបាន ឬធ្លាប់បានចូលរួមសមាគមតាមបែបណាមួយដែលជាគោលដៅអាចនឹងធ្វើឲ្យមានការប៉ះពាល់ទៅដល់ភាពមិនលំអៀងរបស់គាត់ ឬជាគោលដៅ ធ្វើឲ្យគេមើលឃើញថាមានភាពលំអៀង[60]។

ii. ចង្អុលបង្ហាញអំពីមូលហេតុផ្សេងៗដើម្បីសុំជំទាស់ចិត្ត និងអំពីភស្តុតាងនានាសម្រាប់គាំទ្រ[61]។

ii. ដាក់ជូនភ្លាមបន្ទាប់ពីអ្នកដាក់ពាក្យសុំបានចាប់ផ្តើមដឹងអំពីមូលហេតុដើម្បីសុំជំទាស់ចិត្ត[62]។

២៩. សារដាក់ជូន មិនបានបំពេញតាមសេចក្តីតម្រូវណាមួយក្នុងចំណោមសេចក្តីតម្រូវទាំងនោះទេ។ ជាពិសេស៖

---

[60] វិធានផ្ទៃក្នុង, វិធាន ៣៤.២ ។

[61] វិធានផ្ទៃក្នុង, វិធាន ៣៤.៣ ។

[62] វិធានផ្ទៃក្នុង, វិធាន ៣៤.៣ ។

i. សារណាដាក់ជូននោះតែម្តង ពេលដែលដាក់ទៅនោះ ជាក់ស្តែងគឺវាមិនមែនជាសំណើដើម្បីសុំដឹតចិត្តនោះទេ[63]។

ii. ក្នុងសារណាដាក់ជូននោះ មិនបានបញ្ជាក់អត្តសញ្ញាណថាតើស្នើសុំដឹតចិត្តសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតណាមួយ។ ជាការច្បាស់ណាស់ថាចៅក្រមនេះគឺមានពីររូប។

iii. សារណាដាក់ជូននោះមិនបានបញ្ជាក់ច្បាស់អំពីករណីរឿងណាមួយដែលចៅក្រមមួយរូប ឬទាំងពីររូបមានផលប្រយោជន៍ផ្ទាល់ខ្លួន ឬផលប្រយោជន៍ខាងហិរញ្ញវត្ថុក្នុងនោះ។ ជាក់ស្តែង ក្នុងសារណានោះគ្មានបានលើកសំអាងទេ។

iv. ក្នុងសារណាដាក់ជូននោះ មិនបានបញ្ជាក់ពីអត្តសញ្ញាណនៃករណីរឿងក្តីណាមួយដែលក្នុងនោះចៅក្រមមួយរូប ឬទាំងពីររូបបាន ឬធ្លាប់បានចូលរួមសមាគមតាមបែបណាមួយនៅក្នុងនោះដែលជាគោលដៅគឺវាអាចនឹងប៉ះពាល់ទៅដល់ភាពមិនលំអៀងរបស់ពួកគាត់ ឬជាគោលដៅ ធ្វើឲ្យគេមើលឃើញថាមានភាពលំអៀង។

v. ក្នុងសារណាដាក់ជូននោះមិនបានចង្អុលបង្ហាញឲ្យឃើញពីមូលហេតុដើម្បីសុំដឹតចិត្តនោះទេ ។ គឺគ្រាន់តែសុំឲ្យផ្តល់ពត៌មានស្តីពីអ្នកស៊ើបអង្កេតមួយរូបនៃការិយាល័យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតតែប៉ុណ្ណោះ។ គឺក្នុងសារណានោះមិនបានលើកឡើងអំពីថាតើគ្រាន់តែជាអ្នកស៊ើបអង្កេតមួយរូបតែប៉ុណ្ណោះអាចនឹងមានឥទ្ធិពលបែបដូចម្តេចខ្លះទៅលើសេចក្តីសម្រេចមួយ(ឬច្រើន)របស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតទាំងពីររូបនោះទេ នៅពេលដែលចំនួនអ្នកស៊ើបអង្កេត និងមន្ត្រីផ្នែកច្បាប់ដែលធ្វើការនៅខាងផ្នែកជាតិ និងខាងផ្នែកអន្តរជាតិនៅក្នុងការិយាល័យនោះ មានច្រើនលើសពីដប់នាក់ទៅទៀតឯណោះ។

---

[63] សារណា, កថាខណ្ឌទី ១៣ ។

00197206

vi. ជាការច្បាស់ណាស់ នៅក្នុងសារណាដាក់ជូននោះ មិនបានបញ្ជាក់ច្បាស់អំពីថាតើនៅពេលណាដែលជនត្រូវចោទបានចាប់ផ្តើមដឹងថា មានមូលហេតុដើម្បីសុំដឹតចិត្តនោះទេ បើសិនជាមាន តើគេមានបានដាក់ពាក្យសុំនោះភ្លាមៗបន្ទាប់ពីបានចាប់ផ្តើមដឹងនោះដែរ ឬទេ?

vii. សារណាដាក់ជូននោះ នៅពេលត្រូវបានគេទទួលយក គឺមិនឃើញមានផ្តល់នូវភស្តុតាងណាមួយដើម្បីគាំទ្រទេ[64]។

៣០. អាស្រ័យហេតុនេះ សារណាដែលដាក់ជូននេះ គឺមានលក្ខណៈមិនគ្រប់គ្រាន់ និងមិនអាចទទួលយកបានទេ នៅក្នុងការរៀបចំទាំងពីរផ្នែកនៃសារណានេះ ដែលគួរតែត្រូវបដិសេធចោលតាំងពីដើមដំបូងទី (*in limine*) ។

ក្នុងវិធានគឺមិនអនុញ្ញាតឲ្យស្នើសុំប្តឹងដោយគ្មានមូលហេតុគាំទ្រនោះទេ

៣១. នៅក្នុងសំណុំរឿងដែលក្នុងនោះជនត្រូវចោទរូបនេះកំពុងត្រូវធ្វើការស៊ើបសួរ តុលាការនេះបានសម្រេចថា ក្នុងវិធាន និងនៅក្នុងទម្លាប់អនុវត្តរបស់កម្ពុជាហើយនិងរបស់អន្តរជាតិ គឺសុទ្ធតែមិនបានចែងអំពីការស្នើសុំផ្តល់ព័ត៌មានចម្រុះទាក់ទងអំពីចៅក្រមនានា និងមន្ត្រីស៊ើបអង្កេតទាំងឡាយរបស់ពួកគាត់ទេ។ ដោយមិនទាន់បានធ្វើការប្តឹងឧទ្ធរណ៍ជំទាស់នោះ សេចក្តីសម្រេចទាំងនោះក៏បបានឈានចូលជាស្ថាពរ។ ទោះបីជាធ្វើការសន្មតថា សំណើមួយនេះត្រូវបានគេអនុញ្ញាតឲ្យដើម្បីផលប្រយោជន៍នៃការលើកសំអាងនោះក្តី ក៏ពាក្យសុំរបស់ជនត្រូវចោទនៅចំពោះមុខសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតមានលក្ខណៈជាសំណើដែលមិនសំដៅទៅលើអ្វីមួយឲ្យបានច្បាស់និងទូលំទូលាយពេក ដែលមិនចង្អុលឲ្យចំទៅលើភស្តុតាងណាមួយដែលថាវាអាចនឹងបណ្តាលឲ្យមានការជ្រៀតជ្រែក ឬដែលធ្វើឲ្យគេមើលឃើញថាមានភាពលំអៀងពី

---

[64] សារណា, កថាខណ្ឌទី ១៣ ។

សំណាក់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតឬ ពីអ្នកអង្កេតណាមួយនោះឡើយ។ ឧទាហរណ៍ដូច ជាពាក្យសុំឲ្យផ្តល់ព័ត៌មានផ្សេងៗនោះគឺមានព័ត៌មានអំពីដូចខាងក្រោមនេះ ៖

i. អំពីគ្រប់រាល់ក្រដាសស្នាម ជំពូកនានានៅក្នុងសៀវភៅ និង "លិខិតផ្ញើជូនអ្នកនិពន្ធជាដើម...។ល។ ស្តីអំពីអ្វីដែលទាក់ទងទៅនឹងស្នាដៃរបស់ អ.វ.ត.ក"។

ii. ព័ត៌មានផ្សេងៗស្តីពីគ្រប់រាល់អង្គសន្និសីទ សិក្ខាសាលា សវនាការ ការធ្វើបទកថា សិក្ខាសាលារៀនសូត្រ និងរាល់ការប្រជុំទាំងអស់ទាក់ទងទៅនឹង អ.វ.ត.ក ដែលក្នុងនោះអ្នកស៊ើបអង្កេតបានចូលរួម។

iii. អនុស្សារណៈផ្ទៃក្នុងនានារបស់ការិយាល័យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ដែលបានរៀបរៀងដោយអ្នកស៊ើបអង្កេតរូបនោះ។

iv. សេចក្តីរៀបរាប់អំពីការចូលរួមរបស់អ្នកស៊ើបអង្កេតរូបនោះ នៅក្នុងការធ្វើសេចក្តីព្រាងនៃដីកាសម្រេចឃុំខ្លួនជនត្រូវចោទរូបនេះ។

v. សេចក្តីរៀបរាប់អំពីតើការិយាល័យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានដឹងអំពីសំណោរអ្វីខ្លះរបស់មន្ត្រីស៊ើបអង្កេតរូបនេះនៅមុនពេលចូលមកបំរើការងារនេះ[65]។

៣២. ទោះបីមានការលាយលក្សអក្សរជាសំណើសុំបង្ហាញជូន និងដែលមិនមែនជាពាក្យសុំដ៏តចិត្តមួយដ៏មានសារៈសំខាន់ក្តី ក៏ក្នុងពាក្យសុំនោះខកខានមិនបានលើកឡើងយោងទៅលើឧទាហរណ៍ ជាក់លាក់ណាមួយអំពីស្នាដៃរបស់អ្នកស៊ើបអង្កេតដែលបានធ្វើឲ្យគេមើលឃើញថាមានភាពលំអៀង ដែលធ្វើយុត្តិកម្មចំពោះសំណើសុំឲ្យបង្ហាញនោះដែរ ។ បើសិនជាជនត្រូវចោទបានដាក់ពាក្យសុំដោយគ្រាន់តែសង្ស័យថា ព័ត៌មានដែលស្នើសុំនោះអាចនឹងបញ្ចេញ

[65] ពាក្យសុំ, ទំព័រទី ៤-៥ ។

ឲ្យដឹងអំពីភស្តុតាងមួយចំនួនដែលខ្លួនអាចនឹងពឹងផ្អែកបានដើម្បីសុំដឹតចិត្តនោះ នោះពាក្យសុំដូចដែលបានដាក់មក គឺជាបេសកកម្មចេញទៅស្ទូចត្រីមួយយ៉ាងច្បាស់ណាស់ ដែលមានលក្ខណ:គ្រប់គ្រាន់ដែលសមតែត្រូវបានបដិសេធចោល ។ ទោះជាយ៉ាងណាក្តី ព័ត៌មានដែលបានស្នើសុំផ្តល់ដែលស្ថិតនៅក្នុងប្រភេទទី(i) និងទី(ii) រួមបញ្ចូលនូវឯកសារដែលមានស្រាប់រួចហើយដែលជាទ្រព្យសម្បត្តិសាធារណ:(public domain) និង/ឬ ដែលទំនងជាមិនចាំបាច់ជាកម្មសិទ្ធិរបស់ការិយាល័យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតនោះទេ ។ រីឯប្រភេទទី(iii) និងទី(iv) វិញ ពត៌មានអាចជាប់ទាក់ទងទៅនឹងផលិតផលនៃការងារផ្ទៃក្នុងរបស់ការិយាល័យនេះ ដែលដោយសារតែមូលហេតុនៃការសម្ងាត់នោះ គឺមិនអាចយល់ព្រមផ្តល់ឲ្យទៅតាមការស្នើសុំឲ្យបញ្ចេញឲ្យដឹងនោះបានទេ ។

វិធានមិនមានចែងអំពីការសុំដឹតចិត្តមន្ត្រីស៊ើបអង្កេតនោះទេ

៣៣. ដូចគ្នានឹងតុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិដទៃទៀតដែរ ចៅក្រមទាំងឡាយនៃតុលាការនេះ គឺបានទទួលនូវឋាន: បុព្វសិទ្ធិ និងអភ័យឯកសិទ្ធិពិសេសទាំងនេះ[66]។ សេចក្តីតម្រូវផ្សេងៗអំពីឯករាជ្យភាព និងភាពមិនលំអៀង ភាពពិតប្រាកដ និងភាពដែលឃើញជាក់ស្តែង គឺសំខាន់បំផុតសម្រាប់ការបំពេញភារកិច្ចរបស់ខ្លួន[67] លើសពីនេះចៅក្រមទាំងឡាយបានអនុម័តនូវក្រមសីលធម៌សម្រាប់តុលាការដោយស្ម័គ្រចិត្តមួយ (a voluntary Code of Judicial Ethics) ដើម្បីពង្រឹងនូវសញ្ញាណអំពីភាពឯករាជ្យ និងមិនលំអៀងរបស់ខ្លួន[68]។ ក្នុងការរក្សានូវឋាន:ពិសេស និងសេចក្តីតម្រូវអំពីឯករាជ្យភាពនិងភាពមិនលំអៀងរបស់ខ្លួននេះ វិធានទាំងនេះបានដាក់ចេញនូវនីតិវិធីជាក់លាក់និងដែលអាចឲ្យតុលាការធ្វើការកំណត់បានអំពីការសុំដឹតចិត្តចៅក្រមនានារបស់តុលាការនេះ[69]។

---

[66] វិធានផ្ទៃក្នុង, វិធាន ៦.២-៦.៣ ។

[67] វិធានផ្ទៃក្នុង, វិធាន ៦.១ ។

[68] អាចរកបានតាមគេហទំព័រ http://www.eccc.gov.kh/english/cabine/fileUpload/31/Code_of_udicial_ethics_31-01-08-ENG.pdf.

[69] វិធានផ្ទៃក្នុង, វិធាន ៣៤ ។

៣៤. ក៏ប៉ុន្តែអ្នកស៊ើបអង្កេតទាំងឡាយរបស់តុលាការនេះ គឺជានិយោជិតរបស់ អ.វ.ត.ក ឬរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិ ដែលហេតុដូចនេះត្រូវបានគ្រប់គ្រងដោយបទបញ្ជាផ្សេងៗរបស់ស្ថាប័នទាំងនោះ[70]។ ថ្វីបើពួកគេត្រូវជាប់កាតព្វកិច្ចក្នុងការបំពេញភារកិច្ចរបស់ខ្លួនផងដែរ ដោយមិនមានការជ្រៀតជ្រែកពីខាងក្រៅនោះក្តី[71] ក៏ពួកគេត្រូវស្ថិតនៅក្រោមការត្រួតត្រាមើលខាងវិន័យ(ដែលរួមមានទាំងសិទ្ធិក្នុងការដកហូតចេញពីដំណែង)ពីខាងអាជ្ញាធរជាតិ និងអង្គការសហប្រជាជាតិដែលមានសមត្ថកិច្ចផង[72]។ ដោយហេតុនេះហើយ ដំណើរការនីតិវិធីដើម្បីសុំដឹតចិត្តអ្នកស៊ើបអង្កេតដែលមានលក្ខណៈជារដ្ឋបាល និងដែលមិនត្រូវដាក់ឲ្យស្ថិតនៅក្រោមការកំណត់សម្រេចរបស់តុលាការនោះទេ លុះត្រាតែចាំបាច់ត្រូវអនុវត្តបញ្ញត្តិស្តីពីការដាក់ទណ្ឌកម្មនៅក្នុងវិធាន៣៥ (ចំពោះការជ្រៀតជ្រែកនៅក្នុងការគ្រប់គ្រងយុត្តិធម៌) ។

៣៥. ក្នុងពេលកន្លងមក អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ធ្លាប់បានធ្វើការបដិសេធពាក្យសុំមួយរបស់ជនត្រូវចោទ នួន ជា ដែលបានស្នើសុំឲ្យផ្តល់ព័ត៌មានអំពីប្រវត្តិផ្ទាល់ខ្លួននិងអំពីវិជ្ជាជីវៈរបស់ចៅក្រមនានា[73] ។ អង្គបុរេបានសម្រេចថា ទាំងនៅក្នុងវិធានក្តី ឬទាំងនៅក្នុងទម្លាប់អនុវត្តរបស់កម្ពុជា ឬរបស់អន្តរជាតិក្តី គឺទាំងអស់សុទ្ធតែគ្មានចែងអំពីការផ្តល់ពត៌មានបែបដូចនេះទេ[74]។

៣៦. នៅក្នុងសារណាដាក់ជូន ការពឹងផ្អែកទៅលើសេចក្តីសម្រេចរបស់តុលាការ ICC នៅក្នុងករណីរឿងក្តីរបស់ *Lubanga* និងទៅលើសេចក្តីសម្រេចរបស់តុលាការសហព័ន្ធមួយរបស់អាមេរិកក្នុងករណីរឿក្តីរបស់ *Hall* គឺជាការភាន់ច្រឡំហើយ[75]។ ក្នុងករណីទាំងនោះ

---

[70] វិធានផ្ទៃក្នុង, វិធាន ៦ ។

[71] វិធានផ្ទៃក្នុង, វិធាន ៦.១ ។

[72] វិធានផ្ទៃក្នុង, វិធាន ៦.៤។

[73] *ករណីរឿងក្តីរបស់ នួន ជា* ការបង្ហាញជូននូវលិខិតតែងតាំងមុខតំណែង, សំណុំរឿងលេខ ០០២/១៩-០៩-២០០៧-អ.វ.ត.ក/ក.ស.ច.ស , លេខERN 00156722, C11/13 ចុះថ្ងៃទី១៩ ធ្នូ ២០០៧។

[74] *ករណីរបស់ នួន ជា,* សំណើសុំផ្តល់ប្រវត្តិរូបសង្ខេបរបស់ចៅក្រមទាំងឡាយនៃ អ.ប.ជ, សំណុំរឿងលេខ ០០២/១៩-០៩-២០០៧-អ.វ.ត.ក/ក.ស.ច (អ.ប.ជ ០១) លេខERN 00157561, C11/16 ចុះថ្ងៃទី០៩ មករា ២០០៨ ។

[75] សារណា, លេខយោងជើងទំព័រទី ៨, ១៣ ។

គឺជាប់ទាក់ទងទៅនឹងមន្ត្រីផ្លូវការណ៍/និយោជិត របស់ការិយាល័យនានារបស់តុលាការដែលមាននិយោជក-និយោជិតមានទំនាក់ទំនងគ្នាជាមួយនឹងភាគីមួយដែលនៅចំពោះមុខចៅក្រមដែលខ្លួនកំពុងតែជួយ ឬផ្តល់ការប្រឹក្សាយោបល់។ ស្ថានភាពរបស់អ្នកស៊ើបអង្កេតគឺមានលក្ខណៈផ្សេងដែលខុសពីគ្នាទាំងស្រុងតែម្តង។ ក្នុងចំណោមអ្វីៗផ្សេងទៀតជាច្រើននោះ គឺក្នុងករណីចំពោះមុខនេះ ៖

i. មន្ត្រីស៊ើបអង្កេតនេះ មិនដែលធ្លាប់មានការទំនាក់ទំនងណាមួយដោយផ្ទាល់ខ្លួន ឬខាងវិជ្ជាជីវៈជាមួយនឹងភាគីណាមួយដែលនៅចំពោះមុខតុលាការនេះទាល់តែសោះ។ ដែលទោះបីជាយ៉ាងណាក្តី នៅក្នុងសារណាដាក់ជូនមិនបានចោទប្រកាន់ដូចនេះទេ។

ii. មិនមានការចោទប្រកាន់(ឬភស្តុតាង) អំពីមានភាពលំអៀងជាអត្តនោម័ត ឬក៏ជាសត្យានុម័តនោះទេ។

iii. អ្នកស៊ើបអង្កេតបំរើការងារឲ្យការិយាល័យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ដែលថ្វីត្បិតតែកំពុងស្ថិតនៅក្នុងភាពជាអព្យាក្រិត្យក្តី ក៏មិនបានកំណត់ អំពីភាពស្លូតត្រង់ ឬមួយក៏មានទោសរបស់ចុងចោទនោះដែរ។

iv. បញ្ជើរៀបរាប់ពីភារកិច្ចរបស់អ្នកស៊ើបអង្កេត គឺប្រហាក់ប្រហែលគ្នានឹងភារកិច្ចរបស់នគរបាលយុត្តិធម៌ដែរ ដែលធ្វើការងារក្រោមការត្រួតពិនិត្យរបស់សមត្ថកិច្ចដែលពាក់ព័ន្ធនៃតុលាការ។ អ្នកស៊ើបអង្កេត មិនមានសិទ្ធិក្នុងការធ្វើសេចក្តីសម្រេចរបស់តុលាការនោះទេ ក៏ប៉ុន្តែធ្វើការងារយ៉ាងម៉ត់ចត់តាមរយៈដីកាចាត់ស៊ើបសួរជំនួស។

ការសំដែងមតិយល់ឃើញផ្សេងៗស្តីពីបញ្ហាច្បាប់មិនមែនជាការលំអៀងនោះទេ

៣៧. ការសំដែងមតិរបស់អ្នកស៊ើបអង្កេតណាម្នាក់ (ដែលជាមេធាវីដែលមានគុណសម្បត្តិដែរនោះ) លើបញ្ហាច្បាប់ទាក់ទងនឹង*ខ្មែរក្រហម* និងការបង្កើត អ.វ.ត.ក (ទោះបីតាំងពីពេលមិនទាន់

ត្រូវបានបង្កើតឡើងក្តី) តាមអង្គហេតុនោះផ្ទាល់ (*ipso facto*) គឺមិនត្រូវសុំដកចេញមិនឱ្យមន្ត្រីរូបនោះធ្វើការនៅក្នុងការិយាល័យមួយរបស់តុលាការនោះទេ ។ មេធាវីទាំងឡាយ ក៏ដូចគ្នានឹងចៅក្រមនានាដែរ ជាញឹកញយតែងតែត្រូវបានគេអញ្ជើញឱ្យទៅនិយាយជាសាធារណៈអំពីបញ្ហាផ្សេងៗដែលមានការពាក់ព័ន្ធនៅក្នុងពេលបច្ចុប្បន្ន ។ តាមពិត ការធ្វើសេចក្តីអត្ថាធិប្បាយផ្សេងៗរបស់ពួកគាត់ជាសាធារណៈ ឬក្នុងកំរិតជាបណ្ឌិតជាន់ខ្ពស់ គឺជាគុណសម្បត្តិរបស់ពួកគាត់ដែលត្រូវគេជួលឱ្យមកបំរើការងារនៅការិយាល័យច្បាប់ឬ ការិយាល័យតុលាការនោះហើយ។ ការបញ្ចេញទស្សនៈរបស់មន្ត្រីស៊ើបអង្កេតដែលបានទទួលការហ្វឹកហ្វឺនតាមច្បាប់ ដែលមានលក្ខណៈជាទូទៅមិនគួរចាំបាច់ឈានទៅដល់ការធ្វើសេចក្តីសន្និដ្ឋានថា គាត់នឹងមានទំនោរអនុវត្តទៅតាមទស្សនៈទាំងនោះនៅពេលជួយដល់ការិយាល័យរបស់តុលាការនៅក្នុងករណីរឿងក្តីដោយឡែកណាមួយឡើយ។

៦. សេចក្តីសន្និដ្ឋាន

៣៨. អាស្រ័យហេតុនេះ សហព្រះរាជអាជ្ញា សូមស្នើដល់ អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ឱ្យបដិសេធចោលនូវសារណាដាក់ជូនរបស់ អៀង សារី ដោយសារមិនអាចទទួលយកបាន ដោយសារហួសពេលវេលា ទម្រង់មានលក្ខណៈមិនគ្រប់គ្រាន់ ហើយក្នុងករណីណាក៏ គឺដោយគ្មានអង្គសេចក្តីទាល់តែសោះ ។

ធ្វើនៅភ្នំពេញ ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
នៅថ្ងៃទី២៣ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៨

សហព្រះរាជអាជ្ញា

លោកស្រី ជា លាង **លោក** Robert PETIT